

Pécsi Református Kollégium Sztárai Mihály Általános Iskolája

Ének-zene helyi tanterv 2020. kerettanterv alapján 6. osztály

5–8. évfolyam

Az ének-zene tanításának legfőbb célja a tanulók zenei anyanyelvi ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott zenei képességek *továbbfejlődjenek*. Középpontban továbbra is a zenei aktivitás, ezen belül az éneklés áll. A kerettantervben két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző órai tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelzik. A tematikai egységek és a tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek/Népdalok, műdalok
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
4. Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
5. Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A Készségek fő területei: előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatóak. Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérezés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

Fontos, hogy a tanulók minél differenciáltabban tudják megfogalmazni a zeneművek üzenetét és megtalálják önmagukat bennük. Ehhez szükséges a tanár változatos, és életkori sajátosságokhoz igazodó gazdag motivációs tárháza.

Az ének-zene órák fontos célja a komplex élményátadás, mely a tanulót különféle tevékenységeken keresztül vonja be a zenélésbe. Ide tartozik a mozgás, koncertlátogatás, tánctanulás, a zenei anyaghoz kapcsolódó dramatikus előadások létrehozása és az órán kívüli gyűjtőmunka. A zenepedagógiai tevékenység jelentős mértékben alapoz a kortárs kulturális és zenei környezetre is, segít megérteni és feldolgozni a modern életvitelhez kapcsolódó nagy mennyiségű hangzó anyagot és megtalálni bennük a művészi értékeket. Az élményszerzés kiteljesedhet koncerteken az élő zenével történő találkozásokkor, de legmagasabb fokát a iskolai minőségi kóruséneklésben érheti el.

Összességében továbbra is fontos cél, hogy tovább erősödjön a tanulóknál kulturális és társadalmi identitásuk. A művészeteket, ezen belül a zenét, mint pótolhatatlan emberi szükségletet éljék meg.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat és figyelmet kell fordítani a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is.

6. évfolyam

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló továbbvezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszert használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső készítésének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.

A tanulók tovább ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.

A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.

A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A 6. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 34 óra. **+2 óra szabadon felhasználható**

Témakör: Zeneművek/ Énekes anyag (Ének-zene 6. osztály) Óraszám: 17 óra		
TARTALOM	<p><i>Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből - 6. osztály</i> A Vargák ablakja; De szeretnék páva lenni , Duna parton ; Elment a két lány ; Este van már ; A Mátrai Képek dalai: A Vidrócki híres nyája, Elmegyek, elmegyek, Madárka, madárka, Sej, a tari réten; Nem vagyok én senkinek sem adósa; Nézd meg lányom, nézd meg jól; Ősszel érik babám; Tavaszi szél; A jó lovas katonának</p> <p><i>Műzenei szemelvények, más népek dalai</i> John Of Fornsete: Nyár-kánon; Te álomszuszék, ébredj! – angol kánon; Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája; J. Haydn: Falusi jókedv; Fa fölött, fa alatt – szlovák népdal</p> <p><i>Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra</i> Egressy Béni: Szózat; Ki, s ki népei vagytok ; A kis Jézus megszületett ; Hayes – Kerényi György: Karácsony ünnepén – kánon; A, A, A, a farsangi napokban; Azért, hogy én huszár vagyok; Örvendetes napunk támadt</p>	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> – 6. osztályban 26 dal megismerése – A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése – A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése – A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése – Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel – A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével – A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is – A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel – Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből – Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel – A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani <ul style="list-style-type: none"> • Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni • Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül - Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása <ul style="list-style-type: none"> • A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben - Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban <ul style="list-style-type: none"> • A megélt élmények feldolgozásának segítése
TANULÁSI EREDMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> - Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani <ul style="list-style-type: none"> • Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni • Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül - Az új dalok egyre értőbb meghallgatása <ul style="list-style-type: none"> • A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben - Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
FOGALMAK	Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvo adatközlő kamaraének – társasének; versmegzenésítés; tempo giusto, parlant rubato, mezzoforte.
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> - A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés - A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, táncok előadása - Népszokások eljátszása - Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó iskolai műsorok előadásában - Részvétel az iskolai kórus munkájában - Részvétel a Zenei Világnap alkalmából az iskolában megvalósuló rendezvényen - Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

Témakör: **Zeneművek/Zenehallgatási anyag (Ének-zene 6. osztály)**

Óraszám: 7 óra

TARTALOM	Zenehallgatási anyag – 6. osztály Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia) Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermekeknek – Fa fölött, fa alatt Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet Bedrich Smetana: Moldva – részlet Benjamin Britten: Variációk és fúga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása)
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none">– A legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tárogató, síp) ismeret– A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alap hangszereinek megnevezése (fafűvők rézfűvők, vonós, ütős)– A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése– A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével– Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben– Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz– Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.– Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket– Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében
TANULÁSI EREDMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none">– A legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tárogató, síp) ismeret– A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alap hangszereinek megnevezése (fafűvők rézfűvők, vonós, ütős)– A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése– A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével– Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben– Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz– Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.– Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket– Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében
FOGALMAK	Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció;

	zenei téma; komolyzene, könnyű zene; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Részvétel ifjúsági hangversenyeken – Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán – Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához – A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése – Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről – Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről – Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával) – Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

Témakör: **Ismeretek / - Ritmikai fejlesztés (Ének-zene 5. osztály)**

Óraszám: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none">- A tanult ritmusértékek bővítése a kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet- Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján- Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban- Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.
TANULÁSI EREDMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none">- Ismeri és használja a kis éles és nyújtott ritmus nevét, grafikai jelüket és értéküket- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet- Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján- Tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal, kis éles és nyújtott ritmussal.
FOGALMAK	kis éles és nyújtott ritmussal; váltakozó ütem
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none">- A dalok ritmusának hangoztatása- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

Témakör: **Ismeretek - Hallásfejlesztés (Ének-zene 6. osztály)**

Óraszám: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none">- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund- Dúr és moll hangzás- Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése- A tiszta, kis-és nagy hangközök felismerése és megnevezése- A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése- Alkotói készség: az 1. – 5. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)
TANULÁSI EREDMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none">- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund hangközök felismerése- Alkotói készség: az 1. – 5. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)
FOGALMAK	Hangköz; dúr - moll jelleg; hangzat, hármashangzat
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none">- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel- Zenei kérdés, válasz rögtönzése- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

Témakör: **Ismeretek – Zenei írás, olvasás (Ének-zene 6. osztály)**
 Óraszám: 3 óra

<p>FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása – a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása – a tiszta hangközök grafikai képe és írása – a módosított hangok grafikai képe és írása – az abszolút hangnevek – C-dúr, a-moll – ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és nyújtott ritmusok fordulataival – az új ritmikai elemek felismerése kottaképben – az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban – a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írás, énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan – a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel – a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve hangszeren próbálva – rövid dallamok írása betűkottáról hangjegyre, C-dóban
<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri a tizenhatod, kis éles és kis nyújtott ritmusok – formációk grafikai képét és le is tudja írni – ismeri a tiszta hangközök grafikai képét és írását – fel tudja sorolni, helyükön megnevezni az abszolút hangneveket – az új ritmikai elemek felismerése kottaképben – az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban – a tiszta hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan – a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel – a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve hangszeren próbálva – rövid dallamok írása betűkottáról hangjegyre, C-dóban
<p>FOGALMAK</p>	<p>Tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes m előjegyzés.</p>
<p>JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése – Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal – Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával – A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

Témakör: Ismeretek – Zenetörténet (Ének-zene 6. osztály) Óraszám: +2 óra		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		- zenetörténeti korszakok ismétlése - magyar történeti énekek, Tinódi Lantos Sebestyén, a kuruc kor zenéje, magyar szerelmes énekek, - A bécsi klasszicizmus, Haydn, Mozart, Beethoven
TANULÁSI EREDMÉNYEK		- meg tudja nevezni, időpontjukkal együtt a zenetörténeti korszakokat - felismeri a zenehallgatási példákat - meg tudja nevezni az adott korszak fő képviselőit, azoknak legjellegzetese műveit, tevékenységét - meg tudja nevezni az adott korszak legfontosabb stílusjegyeit, műfajait, hangszereit, zenei apparátusát
FOGALMAK		zenetörténet, zenetörténeti korszakok, lant, históriás ének, kurucok, labanco tárogató, virágének, szonáta, szimfónia, teraszos dinamika, szerenád, opus, partitúra, variáció, üstdob, a szimfonikus zenekar hangszercsoportjai, triós forma, opera, periódus

Használatra javasolt tankönyv:

Király Katalin – Ének-zene tankönyv 6. osztály
MS-2456U – Mozaik Kiadó

Tárgyi feltételek:

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű hanganyag lejátszó eszköz
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag